

RECENZJA

Friedemann Schulz Vonthun

SZTUKA ROZMAWIANIA. ANALIZA ZABURZEŃ

Wydawnictwo WAM, Kraków 2001.

270 stron poświęcił F.S. Vonthun sztuce rozmawiania, dając tym samym nienaukowy opis tego, jak można rozumieć drugiego człowieka wysyłającego komunikat.

Celem książki jest zaprezentowanie czterowymiarowego modelu komunikacji. Jego płaszczyzny: rzeczowa, ujawniania siebie, relacji wzajemnej, apelu, stanowią rodzaj psychologicznego narzędzia, zwanego przez autora „magicznym kwadratem”, który pozwala na analizowanie konkretnych wypowiedzi, diagnozowanie wypowiedzi skomplikowanych i zaburzonych, oraz określanie dziedziny komunikacji objętej dysfunkcją.

W pracy przyciąga logiczna kolejność ujęcia tematu. W części pierwszej autor analizuje akt rozmowy od strony nadawcy, odbiorcy i zakodowanego przekazu w sposób umożliwiający dostrzeżenie i rozumienie aspektów zakłócających lub usprawniających komunikację takich, jak: płaszczyzny, wypowiedź spójna i niespójna, metakomunikacja, kroki odbioru, stereotypowe przekonania. Część druga nie jest już tak systematyczna jak pierwsza i może być czytana dowolnie, w zależności od zainteresowania czytelnika określoną płaszczyzną komunikacyjną. Tekst daje praktyczne wskazówki, pozwalające przekroczyć ograniczoność egzystencji przez poprawę poszczególnych płaszczyzn nadawania i odbioru. Jakość bycia z innymi ludźmi mieści się w kanonie podstawowego — uświadomionego czy też nie — kontaktu i stanowi istotę prawidłowego funkcjonowania oraz satysfakcjonującego życia. Polecam tę część książki szczególnie osobom zajmującym się opieką i wychowaniem oraz terapią, gdyż obie profesje wymagają umiejętności prowadzenia rozmów terapeutycznych, czyli naprężeniowego występowania w roli nadawcy i odbiorcy.

Prawidłowy proces słuchania i nadawania stymuluje rozwój człowieka. Na rozumienie innej osoby wpływa umiejętność uchwycenia psychologicznych zjawisk i zagadnień występujących w kontakcie interpersonalnym. Należą do nich: projekcja, przeniesienie, zasady i sposoby prowadzenia rozmowy i dyskusji grupowej, analiza transakcyjna, spójność i autentyczność wypowiedzi. „Sztuka rozmawiania” nie pomija tych kwestii, a nawet jest swoistym kompendium podstawowej wiedzy zaczerpniętej z teoretycznych kontekstów Z. Freuda, R. Cohna, E. Berne’a, C. Rogersa i nie tylko.

Godna uwagi jest pewnego rodzaju odezwa zamieszczona w posłowniu, adresowana do psychologów i tych, którzy mają styczność z psychologią. Dotyczy ona sukcesywnego doskonalenia umiejętności komunikacyjnych, warsztatu i narzędzi niezbędnych do pełnego spotkania z pacjentem. Zdaniem autora, osobowość osoby pomagającej innym ludziom to zasadnicza część misji i fundamentalne narzędzie pracy zobowiązujące do permanentnego kształcenia.

Niewątpliwą zaletą książki jest jasny, rzeczowy i zrozumiały język, co może zachęcać do studiowania. Całość, dla lepszego zrozumienia i wzrokowego utrwalenia, ilustrowana jest rysunkami, schematami. Humorystyczne porównania czynią wywód interesującym i wciągają w świat zagadnień poruszanych przez autora. Oprócz teoretycznych sformułowań, opracowanie zawiera również ćwiczenia praktyczne, które mogą służyć pomocą czytelnikowi w postawieniu autodiagnozy dotyczącej własnych umiejętności komunika-

cyjnych oraz dają szansę przetrenowania istotnych treści. Wszak komunikacja i rozwój osobowościowy są dwiema stronami tego samego medalu.

Za niejaki mankament pracy można uznać brak głębszego potraktowania komunikacji niewerbalnej. „Sztuka rozmawiania” nie porusza treści, które dałyby asumpt do rozumienia mowy ciała, gestów i emblematów. Ten aspekt wypowiedzi odkrywa przecież przed spostrzegawczym i świadomym rozmówcą stan psychiczny człowieka.

Drugie zastrzeżenie dotyczy tłumaczenia. Używane są terminy i sformułowania, które nie występują w języku polskim.

Książka podnosi wiele ciekawych i ważnych kwestii, a po analizie treści każdy przyzna, że czynność komunikacyjna jest sztuką, której można się nauczyć. Główną zaletą pracy jest wielostronność wypowiedzi — słowa, schematy, tabele, rysunki, przykłady, anegdoty, porównania; za każdym tytułem kryje się wiele konkretów. Trud autora włożony w stworzenie opracowania na pewno docenią studenci, początkujący w zawodach nauczyciela, psychologa, pedagoga i terapeuty oraz wszyscy, którzy mają problemy z komunikacją interpersonalną.

Beata Boćwińska-Kiluk